

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

zhaja 1. in 16. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvatski na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L 24.— Upravištvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 22.

V Trstu, dne 16. novembra 1921.

Leto II.

Zajedavci

Ta beseda je padla pri zborovanju sežanskega učiteljskega društva na račun onih učiteljev, ki jih ne vidimo pri društvenih zborovanjih, ki ne plačujejo organizacijskega davka in ki ne čutijo potrebe po disciplini, čeprav smo dan za dnem v težji borbi. Kdor jo je izgovoril, je imel vso pravico vreči jo v obraz nele članom in nele članom sežanskega učiteljskega društva, temveč indolentnemu učiteljsstvu vsega našega ozemlja. Zato jo ponavljamo na tem mestu.

Blizu polovica učiteljsstva zahaja po naših društvenih k zborovanjem, se zanima za slednje dogodke, se posvetuje, sklepa in sklepe uveljavlja, druga polovica drži roke križem, gleda s posmehom iz dalje, ne plačuje malenkostnega organizacijskega prispevka, a ves čas pohlepno preži, da bi pač takoj planila na priboljške, če jih delavni člani izbojujejo s trudom in težavo. Agilni tovariši imajo poti in stroške, oni drugi udobno sede in počivajo, agilni stopajo v borbo in se izpostavljajo, oni čakajo, kaj jim bodo priborili, pogumni tvegajo in padajo, oni se sramotno skrivajo in unikajo. Ali ne zaslužijo naziva: zajedavci? Prečasten je zanje!

Le eno bi jih morda upravičevalo nekoliko nevednost. Toda to bi jim bila še desetkrat hujša žalitev. In vendar je tako! Večina delavstva je boljše plačana kot učiteljsstvo. Še ni leto dni, ko je nekdo zapisal v »Učiteljskem tovarišu«: boj za kruh je dobojevan! Z velikimi, zmagoslavniimi črkami so tiskali krasne besede. Kaj pravijo danes? Ni dobojevan: boj za kruh je večer! Tako naglo je prišlo spoznanje, skoro da čez noč! Če nosimo še na videz zadovoljne obraze, pišejo, jih nosimo, ker živimo v svobodni državi, ne radi drugega! Bog nam je priča, da jim zadovoljnih obrazov prav nič ne zavidamo, toda natančno vemo, da bo prišel dan, ko jim tudi ta platonična tolažba ne bo več pomagala. Zakaj res je: boj za kruh je večer!

Boriti se moramo zanj in nele za njegov skromni odmerek, boriti smo prisiljeni tudi za golo možnost, da si sploh kruh služimo. Z drugo besedo: ko bi učiteljsstvo ni najmanj ne mislilo na potrebe šole, je naš pravni položaj zadnja leta naravnost nevzdržljiv. Vsak čuti, en sam korak je s kapitola na torpejsko pečino. Samo zajedavci ne čutijo!

V takih časih, ko smo vsi, kar nas je, pa naj služi kdo tri mesece ali trideset let, samo takozvani provizorični učitelji, ko nas nastavljajo in predstavljajo z eno potezo peresa, v takih časih, ko je pojedinec le še rosna kaplja na veji, bi nas lahko varoval zgolj železni obroč organizacije. A kaj vidimo v teh težkih časih? Vidimo daleč od organizacije vse one, ki žive v prepričanju da si bodo s hinavsko ponižnostjo in z očitnim izdajstvom stanovskih in šolskih interesov utrdili svoje stališče in pridobili milost in naklonjenost. Bridko se varajo, zakoj dosegli bodo le to, česar so vredni: zaničevanje tistega, ki jim daja kruh! In v kruhu bo grenak pelin, zavest, da so ga prislužili s prodajanjem svojih tovarišev, z gaženjem svoje časti in z oneščastjenjem poklica.

Res je, ne žive vsi učitelji zgolj od svoje učiteljske plače, toda večina vendar predvsem od nje. Kdor je pa tako srečen, da jutri lahko odloži svojo učiteljsko službo, tak bi toliko lažje plačal organizaciji prispevek in nastopil za koristni stanu. Zal, da je nasprotno ponavadi! Čim bolj neodvisen je gmotno, tem bolj hruhborsko lepé na onih groših, tem manj mu je mari organizacija, ki brani stan. Zato pa je dolžnost vseh nas, ki nam je učiteljska služba glavni kruh, da povemo takemu človeku, kako je njegova uloga žalostna, kako škoduje nam, ki se moramo trdo boriti za obstanek.

Tak človek — tovariš mu ni mogoče reči — se je sam izločil iz naših vrst in nas prepustil povodnji, naj nas zalije ali odplavi. S takim človekom nimamo ničesar več skupnega.

Tisti pa, ki žive zgolj od svoje službe, a ne store svoje dolžnosti, kadar jih kličejo interesi stanu in šole, ne greše le nad tovariši, ampak tudi sami nad seboj. S tem, da sabotirajo organizacijo, lomijo edino orožje, ki ga imamo v svojo obrambo. Kakor hitro pa se jim zgodi krivica, pa jih ni čisto nič sram, iskati v organizaciji pomoči: instinktivno čutijo, kje je brambni nasip. Takrat bi radi vse spravili v boj za svoje koristi, a so bili prej prvi pripravljeni pasti v bok onim, ki se borijo na najnevarnejših mestih za pravico stanu. Izkušnje nas to učijo. Take učitelje je treba razlagati, ker so glavni krivci vseh organizacijskih neuspehov in ker najnevarneje rušijo ugled stanu. Če se svojega greha ne zavedajo, jim je treba povedati, da izvira njih zajedavstvo iz nedostajanja značaja, iz nedostajanja moralnih vrtilin, ki edine dvignejo učitelja nad plačanca. Gorje narodu pa, ki mora dajati svojo mladino plačancem v roke!

Toda realnost našega kapitalističnega razdobja je taka, da delo še ne zagotavlja človeku obstanka. Trda realnost nam bje vsak trenutek na uho, da si bomo dosegli kruh in pravico do njega le z bojem. To resnico si mora učitelj kot intelektualec enkrat za vselej vtisniti v zavest. Vsaka druga pot je več ali manj nepoštena in škodljiva. Zato boj strupeni zeli, ki bohotno poganja v vrstah učiteljsstva, boj parazitstvu! Tisti, ki se ne plašijo dela za koristni stanu in šole, ki se borijo in tvegajo brez ozira nase, imajo polno pravico obračunati z zajedavstvom. In bodo tudi obračunali, ker npravstveni nagon živi v človeku kot naravna moč.

ZA „NOVI ROD“

Naša ponosna stavba se maje, ker so njeni oporni tramovi iz preslabega materiala. Ogenj navdušenja pojema, ker smo kurili samo kolikor smo morali in ne kolikor bi bili mogli.

In tako žanjemo danes sad lastnih prizadevanj: ob koncu letnika 50% naročnikov manj nego ob začetku!

Ni denarja? V krčmah pa so še četrtinke! In »Novi Rod« stane mesečno manj od ene četrtinke; za polovico manj od dnevnega konsuma tobaka in mnogo manj od svilenih nogavic, ki jih srečujemo danes že na kmetih.

Denarja dovolj — le volje premalo! Kjer je bila volja, tam je bil tudi denar! To nam dokazujejo iskazi za »Obrambni sklad« in za »Istrske žrtve«.

Obrambnega pomena pa je tudi naš mladinski list, kakor je vsaka dobra knjiga.

Mnogi izmed nas presede v prostem času v občinskih pisarnicah za honorar, ki ni vreden, da se omenja. Kaj bi se občini poznalo, ako bi naročila deset izvodov mladinskega lista za najrevnejše otroke, ki so žrtve že od rojstva?

Še več nas deluje v raznih čitalniških društvih. Ali so vsa naročena na »Novi Rod«?

In mi sami? Priskrbimo listu vsak deset naročnikov in velika sramota nam bo prihranjena!

POZIV!

Na zadnji seji organizacijskega odseka se je določilo, da naroči odslej vsako šolsko vodstvo gotovo število »Novega Roda« in ga potem razdeluje med učenci-naročniki. Pozivljam vse š voditelje, da čimprej (vsaj do 1. 12.) javijo »Upravištvo Novega Roda« koliko izvodov prve številke novega letnika naroči za svojo šolo. Ti podatki so neobhodno potrebni tudi za ev. statistike v »Ročnem zapisniku«, ki se sestavlja.

Anton Germek
Zvezin predsednik.

Nujna beseda o idrijskih šolskih razmerah

Vse slovensko srednje šolstvo Julijske Benečije je koncentrirano danes v Idriji. Tam imamo vsih sedem razredov državne realke in štiri nižje razrede gimnazije. O uredbi in opremljenosti šolskega poslopja, ki hrani v svojih prostorih oba inenovana učna zavoda, ne mislimo danes razpravljati; to poglavje je poglavje samo zase, vredno sicer vse naše pozornosti, je pa kolikor-toliko interno vprašanje tamkajšnje šolske uprave. Prepričani smo, da se bo posrečilo skupnemu prizadevanju ravnateljstva in profesorskega zbora dvigniti zavod v tem pogledu v najkrajšem času vsaj do one stopnje, ki jo je zavzemal v predvojnem času. Nas, slovenske učitelje, oziroma tudi starše v Idriji učeče se mladine zanimajo predvsem neke druge strani tega važnega vprašanja.

Idrija leži čisto ekscentrično, popolnoma na periferiji naše dežele in zraven tega še na eni izmed najbolj severnih točk. Pri najboljših eventualnih občevalnih sredstvih bi pomenjalo to za starše občutno izgubo časa in denarja. V našem slučaju pa ne moremo govoriti niti o dobrih, kaj šele o najboljših občilih. Idrija ni zvezana z nobeno železniško progo; do najbližje postaje jo loči — za naše razmere ogromna razdalja — kakih 45 km. Za zvezo s to postajo — Sv. Lucijo — je preskrbljeno z dvema dnevnima avtomobilskima vožnjama. Zadnji auto dosepe v mesto okrog polnoči, kar je samo na sebi že zelo nerodno. Ob času, ko prihajajo in odhajajo dijaki trumoma domov in zopet v mesto, — t. j. ob raznih počitnicah — je naval na to občilo tako velik, da ta zveza — kratkotalo ne zadostuje. Vsakdo si lahko sam predstavlja prijetnosti vožnje — in to zlasti v mrzlih letnih časih in do vrha natrpanem vozu. Uboge starše obliva kurja polt ob sami misli, da se morajo zlasti njih še šibki ljubljenci iz prvih razredov podvreči taki nevarni torturi, zato da morejo pozdraviti po več mesecih odsotnosti svoje domači hiši. Že samo to dejstvo bi moralo vlado prisiliti, da ukrene takoj vse potrebno, da reši dijake in starše iz tega mučnega stanja. Temu še pridružuje pa še pomanjkanje dobre železniške zveze, ki sili mnogo dijakov, da morajo v Gorici in nato še eventualno na Opčinah prečakati zopet cele ure, da dobe vlak, ki naj jih pripelje v bližino domače vasi. Na drugo stran, t. j. proti Postojni, nima pa Idrija niti avtomobilske zveze. Postojnčan mora vsled tega preromati to ubogo Julijsko Benečijo po vsej njeni periferiji, podvreči se opetovanemu čakanju na postajah, da po celodnevem argonavtskem podjetju dosepe ves prehlajen in napol zmekčan do cilja. Še zgolj humanitarnega stališča pomenja torej že sama pot do Idrije za veliko večino naših dijakov in njihovih staršev naravnost trpinčenje. V gospodarskem pogledu pomenja pa to metati na žrtvenik vladinega kaprica velikansko število stotakov, ki bi jih slovenski starši, ki so že itak gospodarsko smrtno zadeti, krvavo potrebovali za druge življenjske svoje potrebe. Po drugi strani pa je podčrtati dejstvo, da ta velikanska oddaljenost od središča naše dežele, od najobljudenejših naših mest, t. j. Trsta in Gorice z njunima okolica, onemogoča vsem ubožnejšim kmetskim in delavskim slojem oskrbeti svojim otrokom višjo izobrazbo od ljudske šole. Koliko intelektualnih dobrin je izgubljenih tukaj za naše ljudstvo, neglede na to, da vede tak sistem, ki omogoča le bogatejšim slojem višjo izobrazbo, do nekega plutokratičnega snobističnega naraščaja, ki ne pomenja za narod nikake pozitivne postavke niti v političnem niti zgolj kulturnem oziru.

Vsemu temu se pridružuje še žalostno dejstvo, da se vsled teh naših obupnih srednješol-

